

WPISUJE UCZEŃ

KOD UCZNI

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PRÓBNY EGZAMIN GIMNAZJALNY Z OPERONEM CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA

HISTORIA I WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 12 stron (zadania 1.–24.). Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój kod i PESEL.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
5. Zaznaczając odpowiedzi w części karty przeznaczony dla zdającego, zamaluj pola do tego przeznaczone. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

**GRUDZIEŃ
2013**

**Czas pracy:
60 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 30**

Zadanie 1. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F, jeśli zdanie jest fałszywe.

1.1.	Sumeryjczycy posługiwali się pismem klinowym wyłącznie do zapisywania tekstów religijnych.	P	F
1.2.	Hieroglify były skomplikowane, dlatego w starożytnym Egipcie w dokumentach urzędowych często używano ich uproszczonej wersji.	P	F

Zadanie 2. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród podanych.

Okres świetności Aten przypadł na czasy rządów Peryklesa, czyli na

- A. V w. p.n.e.
- B. VI w. p.n.e.
- C. IV w. p.n.e.
- D. III w. p.n.e.

Ilustracja do zadania 3.

Zadanie 3. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwe słowo spośród podanych.

Na ilustracji ukazano budowlę, która jest związana z religią

- A. katolicką.
- B. judaistyczną.
- C. prawosławną.
- D. protestancką.

Teksty źródłowe do zadań 4. i 5.

August starał się przywrócić dawne stosunki społeczne, co zjednało mu poparcie właścicieli latyfundiów, posiadaczy gromad niewolników. Jednakże wyraźny zwrot, od powstania Spartakusa, w położeniu niewolników, nieśmiało początkowo, później, w miarę zaprzestania wojen zdobywczych, potęgujące się zmiany, zwiastowały kryzys niewolnictwa [...].

Źródło: J. Wolski, *Historia powszechna. Starożytność*, Warszawa 1971, s. 444.

Seneka*, *Listy moralne*

Przypadkiem raz trafiłem na przedstawienie, spodziewając się tam rozgrywek, dowcipów i nieco odprężenia, dzięki któremu oczy widzów mogłyby wypocząć od patrzenia na rozlew ludzkiej krwi. Stało się wręcz przeciwnie! Walki, które toczyły się tam przedtem, były jeszcze wyrazem miłosierdzia. Teraz bowiem, pozostawiwszy na boku wszelkie pozory, odbywają się zwyczajne morderstwa. [...] Bo przeznaczeniem walczących jest śmierć.

Cyt. za: T. Maresz, K. Juszcak, *Historia w źródłach – nie tylko pisanych. Starożytność i średniowiecze*, Toruń 2004, s. 73.

*Seneka – filozof, tragediopisarz i poeta rzymski

Zadanie 4. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród podanych.

Opisane w tekstach położenie niewolników dotyczy czasów przemian u schyłku republiki i początków cesarstwa rzymskiego, czyli okresu przełomu

- A. III w. p.n.e. i II w. p.n.e.
- B. II w. p.n.e. i I w. p.n.e.
- C. I w. p.n.e. i I w. n.e.
- D. I w. n.e. i II w. n.e.

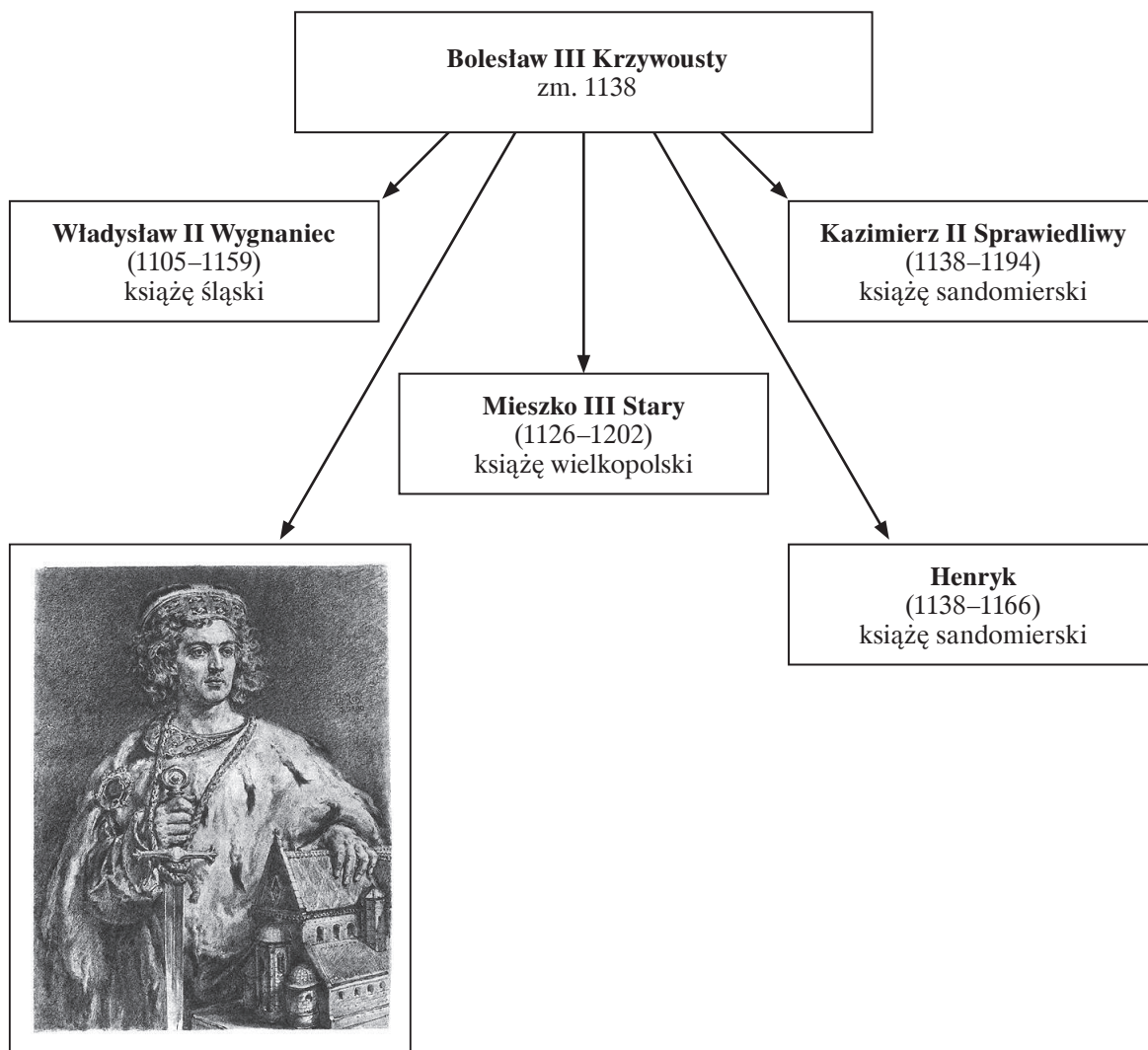
Zadanie 5. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zgodnie z treścią zacytowanych tekstów

- A. właściciele latyfundiów chcieli poprawy położenia niewolników.
- B. powstanie Spartakusa zapoczątkowało zmiany w sytuacji niewolników.
- C. wojny nie miały wpływu na położenie niewolników.
- D. wszyscy gladiatorzy bogacili się na udziale w walkach.

Uproszczona tablica genealogiczna do zadania 6.

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród podanych.

Przedstawiony na ilustracji zamieszczonej na tablicy genealogicznej syn Bolesława III Krzywoustego, ujęty w staturze Krzywoustego, to

- A. Bolesław Wysoki.
- B. Władysław Laskonogi.
- C. Bolesław Kędzierzawy.
- D. Konrad Mazowiecki.

Tekst źródłowy do zadań 7. i 8.

Ten król ponad wszystkich książąt polskich dzielnie rządził rzeczą pospolitą, albowiem jak drugi Salomon wyniósł dzieła swoje, budując miasta, domy i grody. Przed wszystkim zamek krakowski ozdobił przedziwnymi budynkami, wieżami, rzeźbami, malowidłami i dachami nad podziw wspaniałymi. Naprzeciw zaś zamku krakowskiego, za Wisłą, około kościoła, który się nazywa Skalką, wybudował miasto, które od imienia swego nazwał Kazimierzem.

Źródło: T. Mosiek, *Historia. Starożytność i średniowiecze. Ćwiczenia ze źródłami*, Poznań 2001, s. 65.

Zadanie 7. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród podanych.

W tekście źródłowym dokonano oceny działań

- A. pierwszego polskiego króla z dynastii Piastów.
- B. ostatniego polskiego króla z dynastii Piastów.
- C. pierwszego polskiego króla z dynastii Andegawenów.
- D. pierwszego polskiego króla z dynastii Jagiellonów.

Zadanie 8. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród podanych.

Działania podjęte przez króla, którego dotyczy tekst, miały miejsce

- A. u schyłku XIII w.
- B. około połowy XIV w.
- C. w drugiej połowie XV w.
- D. na początku XVI w.

Zadanie 9. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród podanych.

Walka o inwestyturę w XI w. to rywalizacja o pierwszeństwo w świecie chrześcijańskim pomiędzy cesarzem a papieżem. Zakończyła się ona porozumieniem zawartym w 1122 r., określonym jako

- A. schizma wschodnia.
- B. konkordat wormacki.
- C. edykt nantejski.
- D. pokój augsburski.

Tekst źródłowy do zadania 10.

[To] wieczny dekret Boga, którym sam podjął decyzję o tym, co się ma stać z każdym człowiekiem. Nie wszystkich stworzono dla tych samych celów, niektórzy są przeznaczeni do życia wiecznego, inni na potępienie. Stąd o tych, którzy zostali stworzeni dla jednego lub drugiego przeznaczenia, mówimy, że przeznaczono go do życia lub do śmierci [...].

Cyt. za: www.ccel.org/ccel/calvin/institutes.v.xxii.html (dostęp: 20 marca 2003 r., tłum. własne).

Zadanie 10. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F, jeśli jest fałszywe.

10.1.	Autor tekstu jest zwolennikiem doktryny predestynacji.	P	F
10.2.	Poglądy zawarte w tekście są charakterystyczne dla wyznawców Kościoła prawosławnego.	P	F

Zadanie 11. (0–2)

Wśród wymienionych niżej wydarzeń wskaż wydarzenie chronologicznie pierwsze i wydarzenie chronologicznie ostatnie. Zakreśl w tabeli litery, którymi oznaczono wybrane wydarzenia.

- A. insurekcja kościuszkowska
- B. uchwalenie Konstytucji 3 maja
- C. początek obrad Sejmu Wielkiego
- D. utrata Warszawy na rzecz Prus

11.1.	wydarzenie chronologicznie pierwsze	A	B	C	D
11.2.	wydarzenie chronologicznie ostatnie	A	B	C	D

Zadanie 12. (0–2)

Uzupełnij poniższy tekst. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych.

Wiek XVI to okres rozwoju polskiego piśmiennictwa. W tym okresie tworzył (12.1.), który jest uznawany za „ojca literatury polskiej”. Jeden z najbardziej znanych cytatów z jego twórczości zawiera słowa podkreślające znaczenie mowy ojczystej: „A niechaj narodowie wždy postronni znają, iż (12.2.) ”.

12.1.	A. Jan Długosz	B. Jan Chryzostom Pasek	C. Mikołaj Rej
12.2.	A. Polacy jako insi, też swój język znają.	B. Polacy nie gęsi, iż swój język mają.	C. Polacy najmocniej swój język kochają.

Tekst źródłowy do zadania 13.

Wielka rola Fryderyka w dziejach wewnętrznych monarchii wynikała także i z tych podstawowych cech jego charakteru i metod rządzenia, jakie ujawnił tak wyraziście w swej karierze wodza i dyplomaty. Był więc Fryderyk przede wszystkim despotą w metodach rządzenia, człowiekiem, który doprowadził zasadę osobistych, niczym nie krępowanych formalnie rządów do doskonałości, której nigdy nie osiągnęła Katarzyna II [...].

Źródło: S. Salmonowicz, *Fryderyk II*, Wrocław 1985, s. 133.

Zadanie 13. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wymienieni w tekście władcy wprowadzali reformy oświeceniowe w

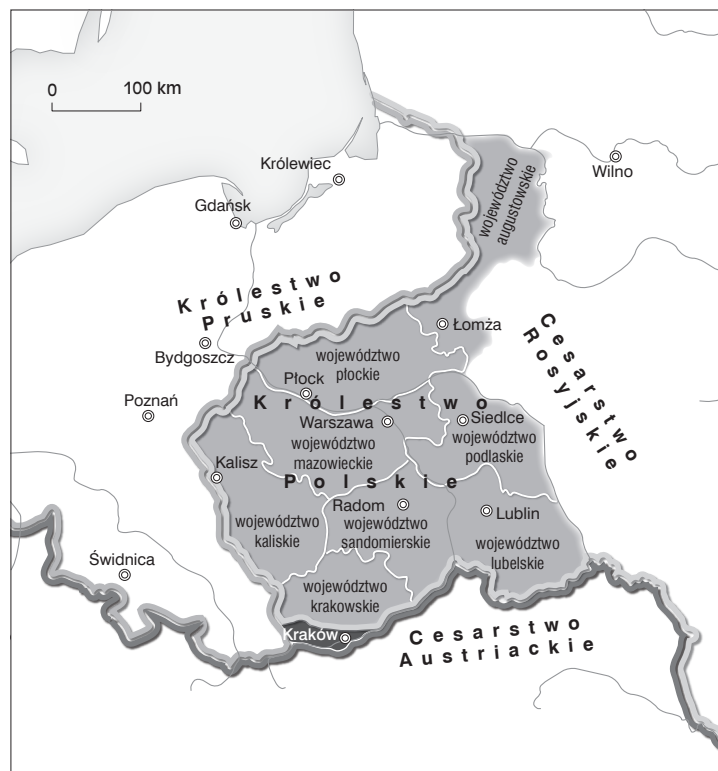
- A. Austrii i Rosji.
- B. Saksonii i Prusach.
- C. Austrii i Rosji.
- D. Prusach i Rosji.

Mapy do zadań 14. i 15.

Mapa A

Mapa B

Zadanie 14. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wykorzystując informacje przedstawione na mapach.

Poznań w wyniku decyzji kongresu wiedeńskiego znalazł się w granicach

- A. Królestwa Pruskiego.
- B. Królestwa Polskiego.
- C. Cesarstwa Rosyjskiego.
- D. Księstwa Warszawskiego.

Zadanie 15. (0–1)

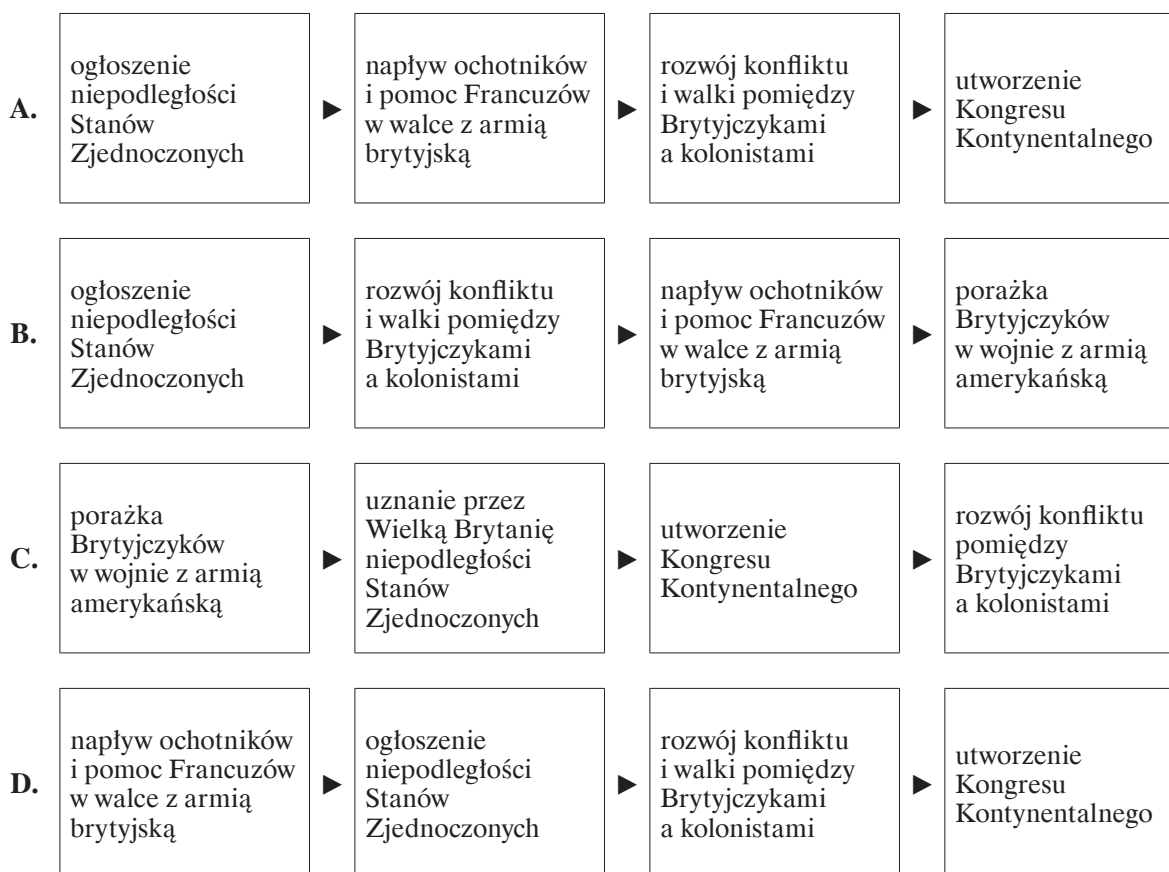
Dokończ poniższe zdanie, wykorzystując informacje przedstawione na mapach.

Kraków w 1810 r. był częścią

- A. Królestwa Polskiego.
- B. Księstwa Warszawskiego.
- C. Rzeczypospolitej Krakowskiej.
- D. Cesarstwa Rosyjskiego.

Zadanie 16. (0–1)

Wybierz właściwy ciąg przyczynowo-skutkowy dotyczący powstania Stanów Zjednoczonych.

Zadanie 17. (0–2)

Przyporządkuj opisom w tabeli właściwe nazwy grup politycznych. Nazwy grup wybierz spośród oznaczonych literami A–D. Swój wybór zaznacz w tabeli.

17.1.	Organizacja emigracyjna z centralą w Paryżu, skupiająca środowiska konserwatywne, której zwolennicy uważali, że Polska ma szansę odzyskania niepodległości w wyniku międzynarodowego konfliktu pomiędzy Francją i Anglią a Rosją. Zwolennicy wprowadzenia w niepodległej Polsce monarchii konstytucyjnej.	A	B	C	D
17.2.	Emigracyjna organizacja utworzona w Paryżu, która w swoim programie, ogłoszonym po raz pierwszy w Małym Manifeście, zakładała wywołanie zbrojnego powstania w trzech zaborach i przeprowadzenia uwłaszczenia chłopów, co miało ich zachęcić do uczestnictwa w walce o niepodległość.	A	B	C	D

- A. Towarzystwo Demokratyczne Polskie
- B. Hotel Lambert
- C. Gromady Ludu Polskiego
- D. Komitet Narodowy Polski

Zadanie 18. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród podanych.

Organem władzy sądowniczej w Polsce jest

- A. Rzecznik Praw Obywatelskich.
- B. Najwyższa Izba Kontroli.
- C. Trybunał Obrachunkowy.
- D. Trybunał Konstytucyjny.

Zadanie 19. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zgodnie z Konstytucją RP Sejm rozpatruje projekt ustawy w

- A. dwóch czytaniach.
- B. trzech czytaniach.
- C. czterech czytaniach.
- D. pięciu czytaniach.

Zadanie 20. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród podanych.

W urzędzie gminy obywatel nie załatwi sprawy dotyczącej

- A. otrzymania dowodu osobistego.
- B. sporządzenia aktu urodzenia.
- C. wydania paszportu.
- D. zapłaty podatku od nieruchomości.

Zadanie 21. (0–1)

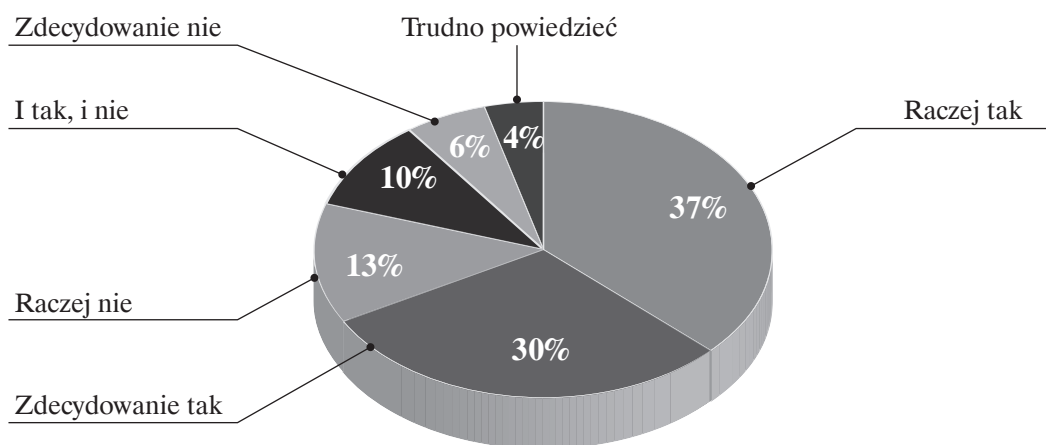
Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wybory do Sejmu RP są

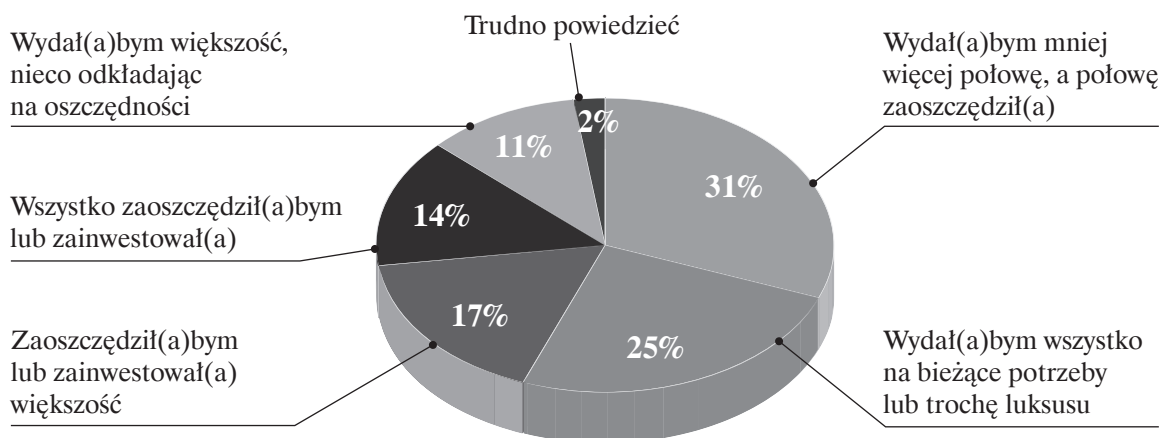
- A. powszechne, równe, bezpośrednie, proporcjonalne i przeprowadzane w głosowaniu tajnym.
- B. powszechne, równe, pośrednie, proporcjonalne i przeprowadzane w głosowaniu tajnym.
- C. powszechne, równe, bezpośrednie, większościowe i przeprowadzane w głosowaniu tajnym.
- D. powszechne, równe, bezpośrednie, proporcjonalne i przeprowadzane w głosowaniu jawnym.

Diagramy do zadania 22.

Czy uważa pan(i), że obecnie warto jest oszczędzać pieniądze na przyszłość?

Co by pan(i) zrobił(a), gdyby niespodziewanie otrzymał(a) pan(i) 10 tys. zł?

Źródło: Oszczędności i kredyty. Komunikat z badań, Warszawa listopad 2012, www.cbos.pl
(dostęp: 11 grudnia 2012 r.).

Zadanie 22. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz **P**, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub **F**, jeśli jest fałszywe.

22.1.	Większość ankietowanych widzi potrzebę oszczędzania, lecz w sytuacji, kiedy otrzymaliby niespodziewanie 10 tys. zł, już tylko 31 procent chciałoby zaoszczędzić lub zainwestować całość lub większość tej kwoty.	P	F
22.2.	Około 1/3 badanych zdecydowanie popiera potrzebę oszczędzania na przyszłość, z kolei co czwarty ankietowany wydałby niespodziewanie otrzymane 10 tys. zł na bieżące potrzeby lub luksus.	P	F

Zadanie 23. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie, wybierając właściwą odpowiedź spośród podanych.

Do kompetencji Prezydenta RP należy

- A. zarządzanie wyborów do Sejmu i Senatu RP.
- B. decydowanie o wypowiedzeniu wojny i o zawarciu pokoju.
- C. powoływanie komisji śledczej do zbadania określonej sprawy.
- D. powoływanie i odwoływanie wojewodów.

Zadanie 24. (0–1)

Oceń, które z poniższych zdań dotyczących gospodarki rynkowej jest fałszywe. Postaw znak X przy zdaniu fałszywym.

A.	Mechanizm gospodarki rynkowej opiera się na dążeniu człowieka do osiągnięcia zysku.	
B.	W gospodarce rynkowej celem działalności gospodarczej jest jedynie zaspokojenie podstawowych potrzeb człowieka.	
C.	W gospodarce rynkowej władze państwa starają się nie ingerować w mechanizmy rynkowe.	

